

DRUŠTVENE VESTI

PROSLAVA DRUŠTVENE ŠESTDESETLETNICE IN SLOMŠEKOVE SEDEMDESETLEANICE.

V Šmartnem pri Velenju smo 28. avgusta zaeno proslavili obe obletnici: šestdesetletnico prosvetnega društva in sedemdesetletnico Slomšekove smrti. Cerkvena svečanost se je vršila predpoldne v podružni cerkvi v Velenju, kjer je bila blagoslovljena nova društvena zastava, ki bo trajen spomin na društveni šestdesetletni jubilej in vztrajen opomin k novemu, pomnoženemu prosvetnemu delu. Izdelale so jo v splošno zadovoljstvo šolske sestve v Mariboru po načrtu Helene Vurnikove. Na eni strani zastave je podoba Marije Brezmadežne — simbol (znak) verske mladinske organizacije; na drugi strani je odprta knjiga sv. pisma in druge knjige z zvezdo — simbol krščanske prosvetne organizacije. — Slavnostni govornik, predsednik Prosvetne zveze dr. Hohnjec je v cerkvenem govoru na osnovi Slomškovih besed in v njegovem alogu protolmačil Slomškov kulturni in prosvetni program, s katerim je naš veliki ljudski voditelj opredelil življenjsko postavbo za slovenski narod. Slomškov prosvetne smerice so večno, resnične in večno lepe, kakor je večno istinita in lepa krščanska resnica, iz katere so vznikle. V njih je v skladno celoto združeno katolištvo in slovenstvo. Odpad od njih bi za nas pomenjal odpad od bitne naloge, ki jo je slovenskemu narodu odredila božja previdnost in v soglasju z njo naša zgodovina. — Popoldne je bila prosvetna prireditev v Šmartnem v Društvenem domu. G. dr. Hohnjec je s kratkimi, krepkimi potezami začrtal zgodovino društva, ki spada med najstarejše prosvetne organizacije na deželi. Ustanovljeno je bilo početkom sedemdesetih let preteklega stoletja, torej v dobi, ko je naš narod bil težak in oster boj za svoj obstanek. Ker je mogel zmagati edino le z uma svetlim mečem, mu je Slomšek z neumorno vztrajnostjo priporočal ta meč ter vežbal v njegovi rabi. Klical je narodu: »Bistri smo si glave, ne dremajmo zaspani,

rodovom tujim vsi prodani!« Društvo je v prvih desetletjih nosilo ime »Kmetijsko bralno društvo za Gornjo Šaleško dolino«. Naslov je večkrat spremenilo, nikdar pa ne duha. Mogočen razmah k delu je društvo zajel, ko je dobilo lasten Društveni dom, ki je med najstarejšimi svoje vrste. Svečano otvorjen je bil 15. avgusta 1910. Govornik je ob njegovi otvoritvi tudi govoril svečanostno besedo, takratna njegova sogovornika: dr. Anton Medved in dr. Karel Verstovšek, že počivata v grobu. Kako vestno je društvo izpolnjevalo svojo izobraževalno nalogo napram vsem krogom prebivalstva, dokazuje dejstvo, da se je brigalo tudi za narodno vzgojo dece, ki še ni hodila v šolo. Od 1. III. 1910 do konca leta 1918 je bil v njegovih prostorih nameščen slovenski otroški vrtec, prvi in najmočnejši vrtec »Slovenske Straže«. Skladno z besedami društvene kronike: »Skrbite zanamci, da bo kronika mogla pričati leto za letom o vedno lepšem napredku v izobrazbi, socialni in gospodarski, in narodni probuji Slovencev v gornji Šaleški dolini«, je govornik končal z iskrenim pozivom k izobraževalnemu delu. Mladič Čretnik je lepo deklamiral prigodno pesem. Dva pevska zbora: šentjanški pod večjim vodstvom g. župnika Weisa, in šmartno-velenjski pod spretnim vodstvom domačega organista sta odpela lepe slovenske pesmi ter žela veliko odobravanje.

Svečina. Tukajšnje Katoliško prosvetno društvo priredi v nedeljo dne 4. septembra, ob pol štirih popoldne v grajski nadkleti Slomškov proslavo s sledečim sporedom: Govor o Slomškovem delovanju (vlč. g. Kolenc). Deklamacija. Petje moškega in mešanega pevskega zbora. Igra »Pri kapelici«. Med odmorom udarja domači društveni tamburaški zbor. Prosta zabava na vrtu gostilne Hauptman. K obilni udeležbi se vabijo vsi domačini in sosedje ter daljni!

Sv. Lovrenc na Dravskem polju. Naše Katoliško prosvetno društvo obhaja letos svojo 25. letnico. Proslavilo je ta dogodek v nedeljo dne 21. avgusta z vpriporitvijo »Miklove Zale«. Naše dijaštvo je s pomočjo društvenikov-fantov in deklet to našo narodno igro po mnogih trudih in naporih zelo živo podalo ter zaslužilo vse priznanje mnogoštevilnega občinstva

iz domače in sosednih župnij. Primerne pojasnilne besede so utis prizorov še poglobile. Zlasti samo, da se naša stara, grda razvada še do danes ni dala odpraviti: da se namreč mnogi gledalci ne znajo držati nobenega reda, pa zato sami ne morejo imeti pri igri pravega užitka, še bolj ga pa drugim pokvarijo, društvu pa delajo škodo in sramoto.

Sv. Vid pri Ptujju. Tukajšnja fantovska Marijina družba priredi dne 8. septembra (ne 4., kakor je bilo zadnjič pomotoma poročano) Slomškov dan. Naj ne bo v naših vrstah nikogar, ki bi se te slovesnosti ne udeležil. Vse Marijine družbe in fantovski odseki v ptujski okolici so itak že prejeli sporede in vabilo k proslavi. Cerkveni govori nas bodo zopet navdušili k delu v Slomškovem duhu, da nazaj priborimo ono častno mesto veri naši in katoliškemu življenju, ki jim gre. Naj bo to mogočna verska proslava, zato pridite polnoštevilno!

Sv. Frančišek Ks. Prosvetno društvo priredi v nedeljo dne 4. septembra, ob treh popoldne v kozolcu g. Stiglica, posestnika v Radmirju, pevski koncert. Nastopa ženski, mešani in moški zbor, skupno 50 pevcev in pevk, pod vodstvom našega delavnega visokošolca g. Časla. Na sporedu je 21 pesmi različnih skladateljev. Med odmori svira tamburaški zbor.

Polzela. V nedeljo dne 4. septembra popoldne vsi v Prosvetni dom na vpriporitev žalogre »Kmečki punt«. Upamo in pričakujemo, da z obilno udeležbo podprete stremljenje naše mladine. Na svidenje! — Odbor.

Št. Pavel pri Preboldu. Na praznik Marijinega rojstva, dne 8. septembra, ob treh popoldne, se na splošno željo ponovi v Društvenem domu igra »Izgubljeni raj«. Vljudno vabljeni.

Požari na ladjah.

Požari na velikih potniških parnikih so dandanes zelo redki. Že pri gradnji parnikov strogo pazijo na to, da je mogoče vsak ogenj zadušiti takoj, ko ga zapazijo. Na razpolago so sesalke, ki mečejo vodo z močnim pritiskom, brizgalke, ki s kemičnimi sredstvi duše ogenj itd. V ta namen so montirani na

preiskovalnemu sodniku malomarno odgovoril: »Moje kraljestvo ni od tega sveta!«

Na zborovanju se je do poznega popoldne še govorilo marsikaj. Glavno pa, kar so posamezniki že dolgo nosili v svojih srcih, se je povzdignilo ta dan v sklep: Smrt Galilejcu! Sklep glavne shodnice se je naznanil ostalim shodnicam po mestu ter na deželi. Vse so pritrdile. V tem duhu torej delovati je bila odslej zavezana vsa mogočna bratovščina, in sicer vsak ud po svoji moči ter v svojem položaju. Pa jim je delo tudi šlo od rok, da je bilo strašno! Družba je štela ravno v tem času mnogo mladih nadarjenih mož, ki so strastno zastopali svoj red. Posrečilo se jim je izpodrinuti pri volitvah povsod maloštevilnejše saduceje ter spraviti svoje ljudi tako v cerkvene kakor tudi v državne javne službe. Tudi veliko-duhovniške službe, ki so jo doslej dolgo let opravljali saduceji, so se polastili zadnji dve leti; višja duhovna Anas ter njegov svak Kajfež bila sta njihova pristaša. — Vsi ti pa, najsi bodo v kateri službi koli, so delovali vztrajno po načelih svoje družbe.

Kdo bo pa, razven Boga, deloval za sina tesarjevega? Ljudstvo? Kako pa? Če so oblastniki, duhovni in državni, vseskozi farizeji?!

Pa, farizeje sovražijo saduceji! Bodo ti za njega? Niti misliti! V svojem začetku sicer so bili dobri in zato visoko čislani, pa njih slava je kmalu spuhnila v nič. Za časov Kristusovih so bili že taki, ki ljubijo le dobre pojedine, versko mlačni, »liberalci«, mnogi so postali iz koristolovja rimski plemiči, ali vsaj rimski državljani (»civis Romanus sum!«); povrh pa so v naukih z novim prerokom v velikem nasprotju. Ti-le tedaj tudi ne bodo z njim.

Gorje ti, ubogi Galilejec! Gorje ti, prihajajoči kralj.

6. Na Kalvarijo!

Pasha, velikonočni židovski prazniki leta 3739 judovskega štetja, so prišli, leto 33 po Kristusu naše dobe. Od dogodkov, ki smo jih v zadnjem poglavju pripovedovali, sta minuli dve leti. Veliki petek je, dan zmage farizejev, Jezus pa s trnjevo krono na glavi in težek križ na ramah medel tava po nam že znani cesti iz dvorišča

milijard litrov letno, za 3 do 4 zlate stotinke franka pri 1 litru. Kapital za zgraditev cest se bo na ta način odplačeval v 15 do 20 letih.

Ali veš,

da so v Berlinu l. 1741 prvič pokazali ljudem nosoroga, kar je povzročilo veliko presenečenje. Vse polno slik in opisov se je objavilo, celo medaljo so kovali v spomin;

da je bilo v Ravenni nekoč vino cenejše od vode, tako da si je želel pesnik Martial rajši vodnjak kakor vino-grad;

da so nekoč na Angleškem škotske gosi tako čislali za prazniško pečenko, da so celo

parnikih posebej svojevrstni stroji, ki niso nič odvisni od strojev, kateri gonijo parnik. Poleg tega so tapete in leseno ogrado na parnikih tako pripravljane, da ne morejo goreti. Ako pa kljub temu ladja na prostem morju začne goreti, kar je za pomorščaka najstrašnejša nesreča, je vzrok navadno to, da se blago, nakopičeno globoko kje v skladiščih, samo vname. Pri vseh velikih požarih na potniških ladjah v zadnjih 19 letih je bil vzrok požara z eno izjemo ta, da se je blago v notranjosti ladje samo vnelo. Le ladja »Asturia« je leta 1926 na svoji poti v Ameriko začela goreti radi električnega kratkega stika.

Tako je požar sam po sebi nastal na angleškem parniku »Vulturno«. Parnik je vozil s seboj 600 potnikov. Iz istega vzroka je začel goreti francoski parnik »La Touraine«. S tega francoskega parnika, ki je bil last francoske prekoceanske družbe, je bilo mogoče rešiti vse potnike in vse moštvo. Na angleškem parniku »Vulturno« pa je 144 oseb našlo žalostno smrt v plamenih, 20 pa jih je bilo hudo opečenih. Po mnenju londonskega pomorskega urada je požar na parniku »Vulturno« bil največja požarna nesreča v zgodovini morske plovbe.

Požar na francoskem parniku »George Phillipar« pa brez dvoma prekaša ono nesrečo iz leta 1918. Parnik »George Phillipar« je bila najnovejša ladja družbe »Messageries Maritimes«. Poleg te sta še dve drugi enaki ladji, namenjeni predvsem za promet z Daljnim Vzhodom. Angleške družbe so hotele potolči francosko konkurenco z novimi ladjami po 20.000 ton, ki jih gonijo elektromotorji. Temu so francoske družbe odgovorile z gradbo ladij, ki so istega tipa kakor »George Phillipar«. Vse te nove francoske ladje so motorne in njihova značilnost sta dva štirioglati dimnika, ki jih je mogoče pokriti s štirioglatimi zaklopkami. Od omenjenih novih francoskih motornih ladij je ponesrečeni »George Phillipar« največji in najmodernejši te družbe. V morje so ga spustili šele 6. nov. 1930.

Kako je ogenj nastal? Rešeni popotniki pripovedujejo, da je bil kratek stik. Gospodje v Parizu in Marseillu pa, da se je vnelo blago v skladiščih. Verjetno je, da se je vnelo kurilno olje, ki so ga vozili s seboj. To bi se dalo tudi sklepati iz tega, ker se je ogenj tako hitro razširil. Če se pa na parniku požar enkrat tako hitro razširi, potem niti to več ne pomaga, da v goreče dele spustijo vodo, ker potem ladja prevelike obremenitve z vodo ne prenese več in je v nevarnosti, da se potopi. Gorilno olje imajo navadno spravljeno čisto na dnu v ločenih celicah z dvojnim tlom. Če požara, ki nastane tako globoko pod morsk gladino, pravočasno ne opazijo, je rešitev vkljub vsem najmodernejšim pripravam popolnoma nemogoča.

Pobrežje pri Mariboru. Pogrebno društvo za Pobrežje in okolico priredi v nedeljo dne 4. t. m. popoldne na vrtu gostilne Reibenšuh svojo petletnico. Člani in prijatelji društva iskreno vabljeni.

Dolgoše. V nedeljo, 4. septembra, popoldne bo blagoslovitev nove kapelice pri novem mostu. Sezidati jo je dala obitelj Lešnik. Potem zabavna prireditev v gostilni Lešnik-Maher.

Sv. Vid pri Ptuj. Slomškov dom je dobil nov okras. Slikarski mojster g. Karl Omulec od Sv. Antona v Slov. goricah in Jože Osterc sta že prav umetniško izdelala nekaj kulis in zaves za dom. Nadaljna dela pričneta v kratkem. Ljudstvo res občuduje njihovo vestno in lepo delo.

Zgornja Sv. Kungota. V nedeljo dne 14. avgusta t. l. smo spremili k večnemu počitku najstarejšega Kungočana g. Ivana Vaupotiča, očeta tukašnjega g. župana. Ogromna udeležba iz vse župnije pa še iz sosednih župnij je

pričala, da je užival 80letni starček vseobče spoštovanje. Saj je bil vse svoje življenje veren katoliški mož in poštenjak, o katerem veljajo pesnikove besede: »Visoko čislam učenjaka, ki nam preganja teme zmot, še bolj pa poštenjaka, ki ve in hodi pravo pot!« Naj v miru počiva!

Sv. Jurij v Slov. goricah. Bednostni skladi, določen v oporoki Petra Mesareca, že pokojnega veleposestnika v St. Juriju, je še nedotaknjen. Ta veliki kapital je naložen v Glavni hranilnici in posojilnici v St. Lenartu. Obresti od tega sklada so določene za uboge v lenarškem okraju. Ako je bila kedaj potreba in sila, je nastala po zadnji toči. Pri banovini so shranjeni ti akti, apeliramo na g. bana, naj blagovoli takoj ukreniti vse potrebno, da se nakaže prizadetim občinam v župniji Sv. Jurij v Slov. goricah večji znesek od obresti, ki že več let čakajo na prošnjike. Nujna je čim izdatnejša in hitra pomoč!

Sv. Trojica v Slov. goricah. Prekmurske »Novine« so pred kratkim časom pod naslovom »Ganljivo slovo predstojnika 3. reda sv. Frančiška p. Elekta Hamlerja« med drugim zapisale tudi sledeče besede: »Dober pater Elekt, ki smo ga v Prekmurju vsi s tako otroškim zaupanjem in nagnosko ljubeznivostjo leto za letom sprejemali, nas zapuščajo. Postarali so se in ne morejo več voditi 3. reda, ki so ga vodili čez 40 let. Pišejo nam, da ne morejo preje odstopiti od vodstva 3. reda, dokler tega ne sporočijo svojim najljubšim redovnim bratom, češ, da so jim bili Prekmurci zmiraj najdražji in tudi najhvalejnejši in kako veselo in prelepo da je bilo vsakokrat v lepem Prekmurju!« Pa kdor pozna neutrudljivo delovanje našega ljubeznivega p. Elekta v spovednici, na prižnici in vizitiranju skupščin 3. reda, bo moral priznati, da so mu poleg Prekmurcev bili pri srcu tudi prebivalci lepih Slovenskih goric, ki jih je v svojem življenju prepeval sto in stokrat. In še sedaj, ko je po 40 letih delovanja za 3. red izročil vodstvo istega »v mlade in sveže roke«, kakor se je sam izrazil v poslovnem pismu v »Novinah«, ne uživa zasluženega pokoja, temveč je še zmiraj, zlasti še ob romarskih shodih, neutrudljivo delaven v spovednici. Ljubi Bog nam ohrani ljubeznivega p. Elekta čilega in zdravega do skrajnih mej človeškega življenja!

javno molili za njihovo pomnožitev;

da je leta 1540 naročil magistrat v Nürnbergu, naj se postavi pred mestno stražnico voziček, s katerim bi se spravljal pijanci z ulic domov;

da je zapustila angleška kraljica Elizabeta po svoji smrti tri tisoč oblek. Katarina II. jih je imela še več, med njimi mnogo takih, ki jih sploh ni nikoli nosila. Pri nekem slavnostnem sprejemu je prišla Elizabeta v obleki, katero je delala sto oseb tri tedne.

Reklama je pol uspeha.

Mac Pherson, po Skotskem znani lastnik majhnega potujočega zverinjaka, je bil

grada Antonije mimo hiše rabija Jehude proti Golgati. Ni to gora, le neznatna višina je zunaj severo-zahodnih mestnih vrat.

O Golgota, starodavne pravljice te proslavljajo! Globoko v tvojem osrčju je pokopana glava Adama, prvega človeka. Sem, sin Noetov, praoče vseh Semitov, jo je po vesoljnem potopu sem prinesel in tu zagrebel. Zato so si pobožni Židje vseh časov želeli biti tu kje pokopani. Tudi Jožef iz Arimateje si je dal izgotoviti tu svoj v skalo vsekani grob. Rimljani so to višino zunaj mesta začeli rabiti kot morišče za hudodelce. Ker je zato krog in krog ležalo vedno mnogo mrtvaških glav, se je reklo tej okolici Kalvarija (lat. calvarija, kraj mrtvaških glav). — Zlasti najsramotonejša, pa najbolestnejša vseh smrtnih kazni, križanje, se je tukaj izvrševalo. Križali pa so Rimljani le največje hudodelnike, morilce, puntarje ter zločinske sužnje. Jezus je bil kot puntar obsojen ter z dvema razbojnikoma vred umorjen. Redno je bil pa tak obsojenec najprej privezan na kak steber, bil razgaljen ter bičan ali s šibami, ali s trojermenskim bičem. Mnogi

so podlegli že pri tej boleštni izvršitvi. Da so pa vojaki Jezusa kot kralja s trnjem kronali, ga v škrlatast (rudeč) plašč oblekli ter mu dali trst kot žezlo v roke, to ni bilo postavno pri križanju. Izmislili so si to sami, ali pa jih je kdo nahujskal. Slednjič je moral obsojenec nesti sam svoj križ na morišče. Če ni več mogel, je bil prisiljen pomagati kdorkoli. Tako oblastno siljenje k delu je bilo takrat prav običajno. Evangelista Matej in Marko rabita celo pravilno za to »angariare«, prvotno perzijska beseda, ki pa je prešla v vse sodobne jezike kot izraz za prisilno državno delo, raboto.

Globoko torej pod zemljo je glava prvega Adama. Zdaj so pa pripeljali sem »drugega Adama«, Jezusa, da se pokori za to, kar je zagrešil »prvi«. Simon iz Cirene tiho-vdano odloži svoje breme. Ogromne množice ljudstva so že čakale zunaj mestnih vrat, še več pa se jih je pririlo sedaj skozi nje. Kaj bi ne! Saj o velikonočnih praznikih je bilo z romarji vred vedno do dva milijona ljudi v Jeruzalemu. Prostor je delal in red vzdrževal en cel oddelek rimskega vojaštva.